

19

OBSERVATIONES EX VACCINATIONE
IN MEDELPADIA ET JEMTLANDIA COLLECTÆ

QUAS

CONS. EXP. FACULT. MED. UPS.

PRÆSIDE

P E T R O A F Z E L I O

EQUITÉ REG. ORD. DE STELLA POLARI
M. D. PH. ET CH. M. REI CHIRURGICÆ DIRECTORE SUPREMO
ET MEDICINÆ THEORET. ET PRACT. PROFESSORE REG. ET ORD.
REGG. ACADD. SCIENT. ET PRO RE MILIT. HOLM. SOCIETT.
REGG. SCIENT. UPSAL. ET MEDIC. EDINB. ATQUE SOCIETT.
HIST. NATUR. PARIS. ET MEDIC. MONSPEL MEMBRO

PRO GRADU MEDICO

P. P.

P E T R U S R I S S L E R
JEMTLANDUS

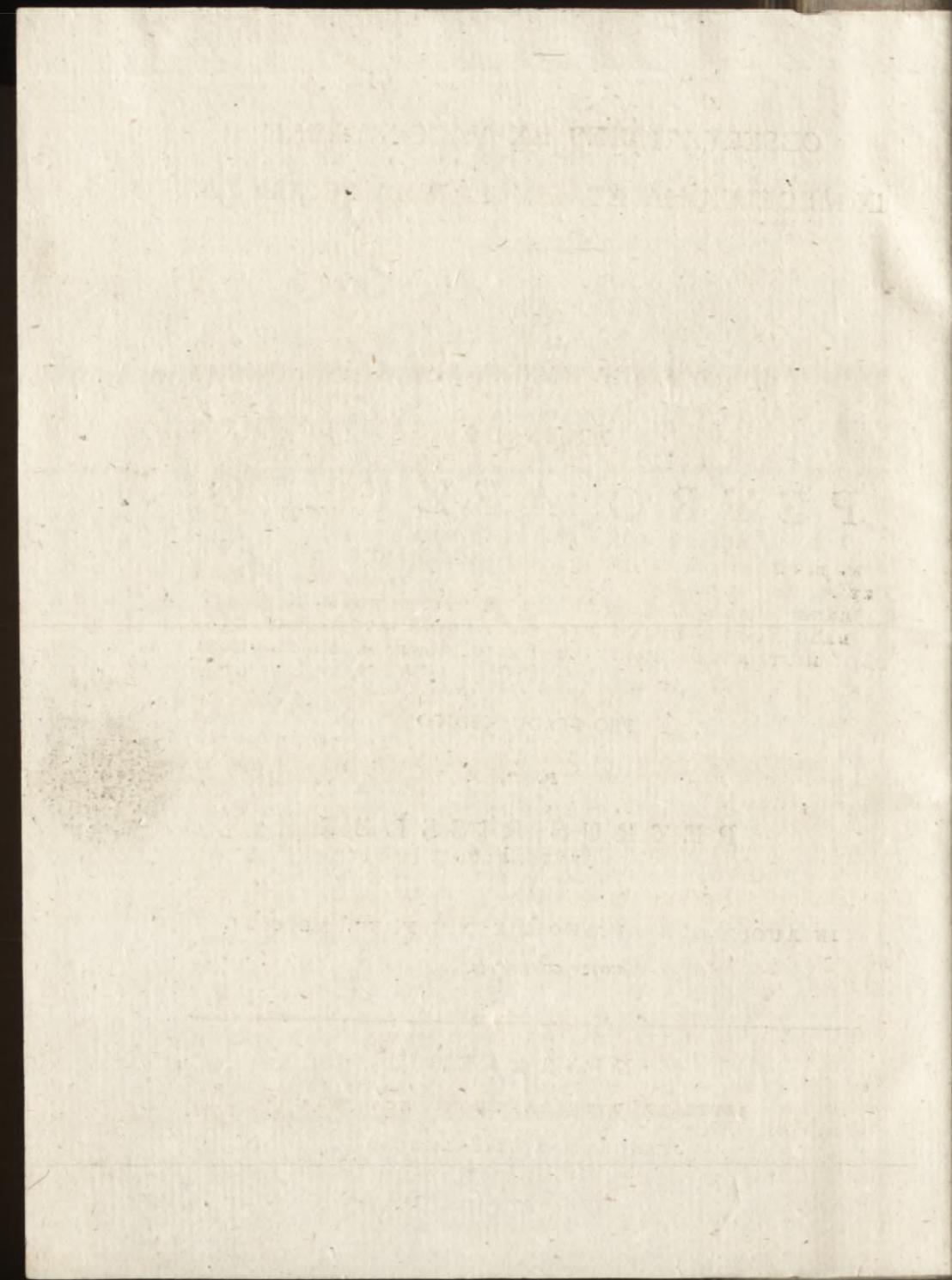
IN AUDIT. GUSTAVIANO DIE XVI FEBR. MDCCCXI.

HORIS CONSVENTIS.

U P S A L I Æ ,

LITTERIS TYPOGRAPHORUM ACADEMIE,

STENHAMMAR ET PALMBLAD.

OBSERVATIONES EX VACCINATIONE
IN MEDELPADIA ET JEMTLANDIA COLLECTÆ.

Observatum cum est, diversas cæli plagas ad morbos nonnullos non tantum immutandos, verum etiam, quamvis diversitas hæc non ex aliqua majuscula, interdum nulla, orta est differentia latitudinis, penitus reprimendos 1), valere, censemus observationes quasdam de Variolis vaccinis, ex vi sua, eum, qui illis fuerit affectus, a variolis, morbo, quem novimus, maxime pestifero, tuendi, notis,

A

Me-

1) Inter morbos incognitos in Jemtlandia numeratur febris intermittens. Vide: *Samlings till en Befrifting öfver Norrland. Andra Samlingen om Jämtland* af ABR. ABRAH:SON HÜLPHERS. Westerås, 1775. pagg. 29, 69. — Ullum indigenam Jemtlandiæ in illam febrem domi illapsum esse non adhuc constat et advenæ, illa laborantes, brevi, absque ulla medicina, sani fiunt (Ex litteris Medici Castræns. Primar. Legion. Jemtlandicæ JONÆ GESTRICH, 1810 exaratis). Nec Scarlatina, quantum sciam, in Jemtlandia adhuc invaluit. Febrem intermittentem in Westrogothia quoque olim rarum fuisse morbum mihi narravit Celeberr. PRÆSES, qui in ætate prætextata totam viciniam ad famulum, hac febri (*Källan* vulgus ibidem vocat) laborantem, quid insoliti visendi gratia affluxisse viderat. Tussim itidem convulsivam, non multis abhinc annis, primum istuc a liberis, ex illa convalescentibus et parentes ab Uplandia iter facientes comitantibus inventam fuisse, Idem Cel. VIR asseveravit. Plures plague septentrionalis Provincias a febri intermitente liberas esse legimus, videlicet: *Dagbok öfver en Resa igenom de under Stora Kopparbergs Höfdingedöme lydande Lahn och Dalarne*, år 1757, af ABR. ABRAH:SON HÜLPHERS Westerås 1762. p. 452. — Ejusd. *Samlings till en Resbokrifting öfver Norrland. 1:sta Saml. Om Medelpad*. Westerås, 1771. pagg. 36, 86. 3:dje Saml. om Herjedalen. Westerås, 1777. p. 36. — *Dissert. Historica de efficacia Climatum &c.* a JAC. FR. NEIKTER. P IV. p. 49. — *Nordisches Archiv für Naturkunde, Arzneywissenschaft, &c.* 3:ter B, i St. Kopenhagen, 1802. p. 96.

Medelpadiæ factas et Jemtlandiæ, sub cælo tum ob indo-
lem jam dictam tum grandiorem poli elevationem 2) in-
signi, propter comparationem, quæ cum variolis vaccinis
in terris calidioribus 3) institui queat, ad penitorem earum
cognitionem esse aliquantum adjuturas. Hac mente spe-
ravi adnotaciones illas de var. vaccæ, paucas quamvis et
mancas, quas sub vaccinatione, jussu Reg. Collegii Medi-
ci et impensis publicis anno MDCCCV Medelpadiæ a me
peracta, quamque dein anno MDCCCVI neque jussus neque
publica pecunia adjutus sponte mea Jemtlandiæ conti-
nuavi, feceram, non inutilem esse exhibitas materiem
dissertationis Academicæ, ex prescriptis pro Gradu Me-
dico edendæ. Præterea, cum ex Regia Majestate, suisu
Reg. Collegii Medici, et vaccinationem in hisce locis per-
actam, bis præmio 4) fui ornatus, erit mihi ipsi in vo-
luptate, hac occasione rationem aliquam, quamvis non
quæsitam, tum benevolentia Reg. Colleg. Medici juveni
mihi nec dum experto præstitæ, tum subsidii ex ærario
publico ad hunc perutilissimum finem collati, reddere.

Anno MDCCCV quarto die iduum Junii incepit Medel-
padiæ in parœcia Torp vaccinationem, virus utens vario-
larum

2) Medelpadia et Jemtlandia inter 62° , $8'$ et 65° , $6'$ latitud. se-
pentrion. jacent. Vaccinationem etiam propius polum eum successu in-
stitutum fuisse, scil. in Finmarkiæ insula Wadsö sub 70 grad. sita, ex
N:o 9 *Inrikes Tidningar* 1805 novimus.

3) De vaccinatione in India orientali peracta, præter Nobiliss.
JOH. A CARRO (vide Ejusdem: *Histoire de la Vaccination en Tur-
quie, en Grece et aux Indes Orientales*. Vienne, 1804) scripsit Dr.
ANDERSSON; vide: *The London Medical and Surgical Spectator*, 1808,
N:o II. p. 110. — In Insula Ceylon THOMAS CHRISTIE Med. Super.
Intend. General., Ibid. N:o V. p. 431 et N:o VIII. p. 207. — In Bra-
filia Dr. J. A. BARBASO, Ibid. N:o VIII, p. 292. Cfr. *Med. Chir.
Zeit.* 1807. N:o I.

4) *Inrikes Tidningar*, 1807, N:o 8 et 1808, N:o 34.

larum vaccinarum, quod binis hebdomadis ante Holmiæ in Domo pro variolis inferendis, inter lamellas vitreas, ab aëris accessu ut arceretur, secundum regulas artis conjunctas, ipse mihi acquisiveram. Unius tantum ex tribus una sumtis vitris fuit efficax virus, sed ex variolis illis vaccinis, quas hocce virus apud unum infantem provocabat, hausta est materies, qua reliqui in parœciis Torp, Sellånger, Tuna et Njurunda numero cccxviii deinde fuerunt affecti; nec observari potuit, insitione per materiam recentem, qui quidem casus ex uno subjecto ad alterum fuit frequentissimus; facta, variolas vacc. specie, forma atque modo corpus afficiendi, aliter ac in initio se habere. Utrum variolæ vaccinæ, ex virus ortæ non recenti, h. e. quod longius temporis spatum aut inter vitra, aut alio modo fuit conservatum, semper tardius erumpant et sese forment, cui statuendo et per analogiam ex observationibus in variolas insititias 5) et per comparationem cum illis, qui materia recenti modo supra dicto fuerunt infecti, nonnullæ exstiterunt causæ, an etiam ad tardiorrem eruptionem ipsa subjecti indoles aërisque temperies inferior contribuant, plures desiderantur et, quam quas ego instituere potui accuratiores observationes. Illas vero variolas vaccinas, quæ x:mo et xi:mo die formabantur, de reliquo fuisse maturius erumpentibus adsimiles, et insitionem ab hisce variolis tardius eruptis variolas effecisse

5) Berättelse om Koppors ympande, öfverlennad till Högloflige Kongl. Sundhets Commissionen af DAVID SCHULTZ, M. D. Stockh. MDCCCLVI, p. 46. — Berättelser inlämnade till Kongl. Collegium Medicum, rörande Medicinal-Werkets tillstånd i Riket, &c. Stockh. 1765, p. 15, 118. — JOANNIS ANDREÆ MURRAY Historia Insitionis Variolarum in Svecia, &c. Gottingæ 1767, p. 106. Cfr. Ejusd. Observationum et Animadversionum super Variolarum insitione Saturam, in Opuscul. Vol. I. p. 383.

vaccinas solito tempore formatas, certum est admodum et firmum. Cui observationi consentaneam vidimus experientiam Celebb. Virorum, JOH. ERNST BLACET et ERICI HÖGBERG, qui vaccinationem Vermelandiae peregerunt 6). Minores autem ne recenseamus ejusmodi a solito aberrationes, disflucent et arcti operis nostri limites et exigua inde haurienda utilitas; potius igitur, vaccinationis in Jemtlandia initio et progressu accuratius paullum enarratis, studebo pro tenuitate experientiae meae, descriptionem sistere decursus variolarum vaccinarum ut illum saepissime observavi, et dein non alio adstrictus ordine quam fortuita earum perscriptione, adferre tot observationes, quot angusta dissertatio capiat.

Infantes, quibus in paroeciis Oviken, Rödön, Hamerdahl, Sunne et Lit, cett. Jemtlandiae anno MDCCCVI variolæ vaccinæ inferebantur, erant numero CDLXXXVI. Indices exactos vaccinationis et illic et Medelpadiæ a me habitæ Regio Collegio Medico tradidi. Jen tlandiae verum jam anno MDCCCVI variolas inseverat Mag. PETRUS GERDLUND nunc temporis Comminister in Hernösandia, tum Adjunctus Pastoris in Rödön, cura Adjuncti Medic. Facult. Upsal. Doctoris ZETTERSTRÖM præscriptis necessariis, scalpellis et formula Diarii Vaccinationis instructus, prospere et feliciter quattuor paroeciae suæ infantibus, at aliis detentus negotiis pergere non potuit, et virus variolar. vaccin. more solito inter vitra reservatum, quod sub æstate anni MDCCCV ad eum miseram, ille vero ob negotia intervenientia non statim usus erat, non processit, et cum Sacerdos ille mox tum Hernösandiam vocaretur, substitut in Jemtlandia vaccinatio, donec, ut supra dictum, anno MDCCVI eam redintegraverim. SVENO GRÖNDHAL Phil. Mag. et S. M. Adjunctus in Rödön, qui me

6) *Läkaren och Naturforskaren*, XV:de Bandet. p. 104.

me in infitione occupatum aliquoties inspexerat et pustularum formationem et indolem variolarum ex pustulis infistarum observaverat, apud animum statuebat in subiectis novis, ex meis præceptis, vaccinandi opus continuare. Anno MDCCCVIII bis ex Holmia sibi parabat cura Mercatoris Nic. HOLMLUND virus variol. vaccin. inter vitra reconditum, nec tamen ulla vice successit infitio; postea suasu nuper laudati Doctoris ZETTERSTRÖM, ut, donec virus recens compararetur, tentaret, quæ loco recentis virus propositæ fuere 7), crustas variolarum vaccinarum mollitas, experimentum instituit cum crustis a proxime laudato Doctore misfis, qui illas ex infanti vere variolis vaccinis affecto, sumendas curavit. Ex hisce recte et ex præscripto mollitis fecit infisionem tribus infantibus, quorum in duobus apparebat v:to et vi:to die in puncturæ locis rubor cum pustula, quæ ix:mo et x:mo die crustam cœpit formare, crustis variolarum vaccin. aliquantum quidem similem, non tamen rotundam adeo et lævem, et quamquam rubor circumcirca die XII:mo accreverit, non tamen erat vivida illa et solita areola; die XIV:to desierat haec, crustaque erat arefacta, quapropter censuit infisionem illam frustraneam et decrevit tempore opportuno usu virus recentis veritatem opinionis hujus explorare, quod jamdudum factum nos docet, veras variolas vaccinas tum primum prodisse. In unico infisionis punto infantis tertii apparuit variola magna, quæ ut in duobus jam recentitis, conservat et si desiderabat rotunditatem, ruborem tamen circum-

cl-

7) *Inrikes Tidningar* N:o 122, år 1805. — *Practische Beobachtungen über die Impfung der Kuhpocken*, von JAMES BRYCE. Aus dem Englischen übersetzt, und mit Anmerkungen begleitet von FRIEDR. GOTTHELF FR:ESE — *Nachricht ueber die Wirksamkeit und Nützlichkeit der Kuhpocken - Impfung mit dem Schorfe*. Von GEORG UEBERLACHER. Wien 1807.

clariorem et diuturniorem cum crusta, circiter sex hebdomadas adhærente, habebat. Insitio nova ejusdem subiecti cum virus recenti, non succesit, adeo ut insitio facta ex crustis hac vice idem videatur effecisse, ac variolæ vaccinatione per virus recens insitæ. Veritatem tamen accuratius quæsiturus iterum data recentis materiei copia, ejusdem infantis experietur vaccinationem. Virus id, quod tandem processit, cuius usu iterata ista in infantibus, afferetis materiae ex crustis sumta, instituerat experimenta, ex Holmia, cura virginis CHARL. BERLIN Praepositi in Rödön Filiae, tum Holmiæ degentis, ad eum erat misum. In paroeciis Rödön, Aspås, Frössön et Lit per hoc virus variolas infecit infantibus cxxiii, cuius vaccinationis Diarium ad me misum, utpote authentica non minus quam honorifica clausula instructum 8), pervellem, ad exemplum eorum, qui ejusmodi catalogos, cum insitio variolarum primum in Svecia institueretur, Insitoris et parentum, nostratisbus suis insigni documento præstantium, debitam in laudem publici juris fecerunt 9), hic inserere, cum vero operis hujus angustiæ non sinunt ut adferatur, et ille ipse, postquam vaccinationem ulterius continuavit, Regio Collegio Medico olim id forsitan communicabit, tantum ex adjunctis ejus observationibus, quas quidem gaudens video meas sua fide confirmare, unam alteramve adferam.

"In

8) "Att Hr. Magister SVEN GRÖNDAHL, såsom föreskrifvit är, vaccinationen härstades nitiskt och berömligen verkställt; intygar MAG. BERLIN Kongl. Hofpred. och Prost. ABR. AGERBERG Comminister. OLOF OLOFSON i Undrom, Kyrkovärd."

9) Provincial Doktorernas till Kongl. Collegium Medicum inlemnade Berättelser, &c. Stockh. 1761. pagg. 83, 86, 88. — Berättelser, inlämnade till Kongl. Collegium Medicum. &c. Stockh. 1765. pagg. 8, 252, 258. — Berättelser till Riksens Höglöflige Ständer rörande Medicinal-Werkets tillstånd i Riket. Upsala 1769. pagg. 446, 451, &c.

"In infantibus macellis non plures, quam fuere puncturæ, prodierunt pustulæ, apud obesos vero et plenioris habitus etiam in vicinitate loci instituti quædam provenere, quarum non nullæ a variolis vaccinis, impressionem centri, quæ defuit, si exceperis, parum abluderunt. In mæbris eruptio temper fere tardior, non ante vi:rum, viii:mum et viii:vum diem, nec areola circiter xii:mum et xiii:mum apparet, tam rubicunda fuit, quam in plenis, illa maturius quoque ornatis."

"Quos, Sirio æstuante, variolis vaccinis imbui, pejus se habuere et pustulæ, maturius justo exortæ, a forma et decursu verarum multum absuerunt 10.)"

"Apud plures infantes, ne ullus quidem rubor vel pustula ante diem viii:mum aut viii:vum apparuere, et in plerisque areolæ et crustæ per xxv, xxx ad xl dies et quod excurrit, manserunt."

"In utilitate vaccinationis publice et privatim ad captum vulgi proponenda, etiamsi sedulus fui, progressus tamen ejus præ indolentia et opinione parentum, adeo lenti fuere, ut, nisi publica quadam, cum occasio inferendi non defuit, injungantur auctoritate 11), illam amplecti,

10) Hujus annotationis fidem facit frequens Cel PRÆSIDIS experientia. Rusticorum scilicet infantibus in proximitate fontis salutoris, qui *Sætra* audit, ibidem valetudines acidulis utentium regens, utilissimæ rei promovendæ gratia variolas vaccinas gratuito inferendo, quos per calidissimam æstatem imbuit, quas pro genninis habere non licuit, accepisse, saepius observavit. Ex *Ejusd* Prælect. publicis.

11) Cel. PRÆSES publicis Lectionibus hanc rem pertractans huic fini utile habuit obtinendo, lege si fanciretur, ut quadrimus quisque, qui vaccinationem non subivit, in vasariis (*Mantalslångden*) inscriberetur et prout adultus censum penderet, donec variolis vaccinis defunctus fuerit, cum rursus ad solitum, legibus præfinitum, tempus censu liberaretur.

plecti, sæculum ante transiverit, quam in annuis morientium diptychis infantes, ex variolis extinctos, inscribendi porro nobis non sit necessitas."

Quæ Medelpadiæ Cel. Assessor JOH. NORÆUS, et Jemlandiæ Med. Castrenſ. Primar. JON. GESTRICH in rem vaccinationis egerint, quæque illis licuit obſervare, erunt quidem in relationibus eorum ad Reg. Collegium Medicum commemorata et dein cura laudati Collegii Cultorum ſcientiæ Medicæ in uſum edita, ſicque harum Provinciarum Historia vaccinationis, jam incepta, perfectior exibit et numeris absolute revertar. Sed ad propositum revertar.

Postquam iſitione, (lanceolæ apicis, virus var. vaccinationis imbuti pæne horizontali atque adeo apta, ut ne guttula quidem ſangvinis exſtillet, levis et ſuſpensa manu arte, inter cuticulam et cutem immiſſione, ejusdem per duo l. tria minuta ſecundaria, virus absorptionis cauſa, permanſione atque cum extracti ferri utriusque faciei ad inflammatam plagam frictione, peracta), ſubiecto proclivitate necessaria prædicto materiem infeveram variolarum vaccinationum, præterierunt plerumque quinque dies, interdum longius temporis ſpatium, antequam prodidit quidquam (ſi dilacerationem epidermidis in puncto iſitionis, in quibusdam tamen, horis post iſitionem aliquot præterlapsis, aciem oculorum pæne fallentem, exceperis) communicationem virus fuisse factam. Jam vero rubescere cœpit punctum iſitionis, tumere, et digitus, leni ductu tentans, duritiem in cute ſentire potuit. In ſummitate rubedinis vel eo ipſo loco, quo epidermis ex instrumento iſitionis diſecta fuit, formabatur a vi:to ad viii:um diem pustula, quæ, quum medium ejus vel locus cicatricis, ab iſitione profectæ non impleri potest et cicatrix adeo cuti adhæret, ut ex ſero adfluente extolli nequeat, vulgo de-

pre-

prehenditur centro depresso, ut rectius appelletur vesicula annularis, quæ punctum insitionis i. e. ipsum centrum peripheriae elevationis ambit. Quæ pustula, primo intuitu habens speciem phlyctenæ, erat tamen, accuratius examinata longe alias indolis. Origo phlyctenæ est perfecta epidermidis a tela cellulosa per liquorem serosum et non clarum sejunctio, epidermidem elevantem, quique per aperturam quamlibet ex toto exhaudiri potest; hujusmodi indolis, ex. gr. est pustula ex calore paullo intensiori profecta, ut adspersione fervida aquæ, tactu metallorum cendentium, et sic porro; pustula autem vaccinationis non unam constituit cavitatem, sed in plures parvas cellulas est divisa, quarum dissipimenta cellularia, diligentius observata, in superficie pustulæ cernuntur, et si acu i. apice lanceolæ particulam aperueris, exhauditur tantum illa cellula, cujus paries est perfosus, ceteræque permanent æque distentæ. Fluidum, in pustula vaccinationis contentum, pellucidum est, nullo colore, plus minus tenui, glutinosum sicut aqua in qua fuit gummi solutum, et aquoso evaporato firmitatem gummi nanciscitur. Sub formatione pustulæ hujus, observabantur in infantibus nonnullis leniores motus febriles, vel crebrius vivacitas insolita, in aliis, præsertim obesis et fluidi habitus dolor in axillis. Quo spatio præterlapsò, nulla vulgo prius existit mutatio in functionibus corporis, quam areola circa pustulam apparuit, quod vulgo accidit ab viii:o ad x:mum diem (si pustula v:to aut vi:to die esset formata), alias serius, tumque levior rursus febris interdum accessit 12). Nec æque late, nec citè

B

æque

12) Copiosiorem, quem in hoc stadio apud laborantes prorumpere observarunt Celebb. BALLHORN et STROMEYER (*Ueber die Kuhpocken. Ein Bericht an seine Mitbürger vom Hofmedikus Dr. BOUCHHOLTZ.* Schwerin, 1801. pagg. 27, 28. 63) atque *Medici Kilonienses* (*Unterricht über die Kuhblättern und ihre schützende Kraft gegen die*

æque extendebat areola. Extra hanc interdum fuit alia areola, cum priori concentrica, sed latior et dilutiori rubore, interdum vero majorem brachii partem rubor occupavit. Ubi areola erat colore rubriore, cutis quoque erat tumida magis et tensa. Ut fluidum vesiculae perdidit pelluciditatem, sic omne istud sensim abiit et a centro incepit arefacere, donec in crustam fuscam et lævem, cuti adhærentem et inter dies xv:tum et xxv:tum l. xxx:mum, si scil. variolæ non discriptæ fuissent, ex quo ulcus diurnius facile oriebatur, illa solutam, transformata fuisset vesicula. Cicatrix inde contracta ex magnitudine variolarum earumque suppurandi diurnitate pendebat 13). Vul-

go

Menschenblattern. Auf allerhöchsten Befehl bekannt gemacht von der medicinischen Facultät in Kiel, 1803. pagg. 14, 20, sudorem nonnulla mihi videndi copia fuit.

13) Quum nobis modo animus fuit decursum variolarum vaccinarum, qualem hoc tempore et loco observavimus, ingenue referre, omni supercedemus comparatione cum iis, quæ de hac re scripta reliquerunt Clarissimi Viri MUNK AF ROSENTHOLD, BOUCHHOLTZ et alii, quorum observationes, alio solo factas, si a nostris haud parum different, accuratisimas nihilominus esse posse libenter concedemus, relationem vero Cel. THOMÆ CHRISTIE de vaccinatione in insula Ceylon (vide not. 3 supra) ob majorem diversitatem cæli, quæ a medicis cognoscatur, dignam esse cum autumnam et favore Cel. PRÆSIDIS, cui, PRÆCEPTORI æstumatisimo, ceterum quoque innumera débeo, illam ad manus hæc scribentes habemus, ex ea, comparationis inter variolas vaccinas adeo dissitarum regionum instituendæ gratia nonnulla afferre juvat: "Above two thousand subjects, of all ages and descriptions, have been inoculated with cow-pox in the district of Colombo during last month; and — — — the number of persons inoculated throughout Ceylon, during October, has not been less than three thousand five hundred. In all these, the disease has preserved its original mild nature, and in no case have any bad consequences, or even dangerous symptoms, been occasioned by the inoculation. In all cases in which the inoculation succeeds, slight inflammation and elevation of the skin are perceptible, on the 2:d, 3:d, 4:th or 5:th day:

go non plures provenere vesiculæ variolarum vaccinarum, quam plague infestationis fuerunt et in trecesimo circiter quoque ortæ sunt pustulæ aliis locis, potissimum vero juxta locum infestationis, quæ prima fronte judicarentur variolæ vaccinæ, attentius vero examinatae potius variolis natura libus (quod ad faciem, non decursum), erant similes. Ejusmodi pustulas extraordinarias aliaque exanthemata in aliis quoque Sveciæ provinciis observata fuisse, non latet (4). Explicatio, quam dedit Celeb. Dr. H. CHR. KEVENTER (5), eruptionis miliaris, in infantibus lactentibus, variolis vaccinis affectis, a se observatæ, de his quoque valere forsan queat. Quando casus ejusmodi, ac ibidem pagg. 8 et 95 enumerati, exanthematum, extra loca infi-

B 2

tio-

and about the 6th, a vesicle is in general distinctly formed. This vesicle, of a cellular structure, depressed in the centre, and containing pellucid lymph, continues to increase till about the 4th day, when the matter begins to ooze out, and the areola to form; or what I think more descriptive in a native subject, a circular inflammation not unlike a common boil, the elevation and hardness of which can be plainly felt to extend for half an inch or more round the vesicle. In European subjects, this assumes the appearance of a beautiful scarlet areola, and is the principal distinguishing characteristic of the disease, without which the inoculation cannot be considered as effective. About the 12th day, this circular inflammation gradually subsides, and the whole of the matter having oozed from the vesicle, now forms a scabbing scab of a brown colour, which in a few days drops off, and sometimes leaves a superficial sore behind it. The size of the pustule is various in different subjects, but the circumference of the vesicle in general exceeds somewhat that of a large pea. Pain in axilla, though not always present, is a very constant attendant of the disease, and generally comes on about the 5th, and lasts to the 10th day. Some degree of fever is also in most instances present for a day or two, and generally accedes about the 4th, 7th, or 8th day." L. c. N:o V. p. 43².

(4) *Läkaren och Naturforskaren.* XV:de B. pagg. 13, 127.

(5) *Ibid.* p. 238.

tionis, variolis vaccinis perfecte similiūm, occurruunt, instituantur experimenta infisionis ex hisce v. sicutis, unde eluceat an illa æque ac ipsæ variolæ vaccinæ in puncto infisionis veras procreent variolas vaccinas, ac deinde vel per vaccinationem saepius repetitam, vel libero accessu contagioni variolarum dato, observetur an eandem habent vim tuendi contra variolas naturales, infitias et vaccinas, ac veræ variolæ vaccinæ; nondum scil. sufficiunt experimenta ut hæc res stabiliatur 16). Nulli secuti sunt

mor-

16) De variolis vaccinis extra puncturæ loca Cel. CHRISTIE hæc habet: "Although the occurrence of any pustule, except on the inoculated parts, is an extremely rare occurrence in the true vaccine disease, and is, I believe, still doubted by Dr. JENNER, yet we have on Ceylon certainly seen three or four instances, where one or more pustules, bearing all the characteristics of the vaccine, have appeared on parts of the body distant from the seat of inoculation, and which I cannot conceive were occasioned either by an accidental prick of the lancet, or from a secondary inoculation, by means of the Patient scratching the pustule, and afterwards another part of his body, and at a time when no virus was formed in the inoculated pustule. This is most strongly exemplified in the case of a boy, now under the care of Mr. ORR, in whom a distinct, wellmarked vaccine pustule appeared, on the back part of the thigh, on the fourth day after inoculation in both arms. The inoculated parts shewed the usual appearance of incipient pustules on the third day, and on the following that on the thigh appeared, since which time the tree pustules have run their course regularly. Mr. CARNIE formerly inoculated at Jaffnapatnam, with matter taken from a secondary pustule on the wrist, and with it produced the true vaccine disease." — — "I have never seen any general eruption which I could with reason attribute to the vaccine inoculation. Patients under vaccine inoculation have occasionally shewn me slight eruptions of pimples, or prickly heat, at the appearance of which they were alarmed, but these have soon died away, and seemed to me be only casual eruptions, which are so common at all times in this country, and must necessarily be more frequent, when the patient labours under any febrile affection." L. c. N:o V. pag. 434. seqq. Cfr. BOUCHHOLTZ l. c. p. 29, seqq. et *Unter-*

morbi secundarii 17). Interdum visa est miliaris quedam, vel etiam ut aliis accidit 18) erysipelacea eruptio, sponte nec ullius opera interveniente plerumque abiens. Scabies, propter munditiem neglectam infantes plebis nimis urgens, in nonnullis penitus desit, in plerisque ut antea perrexit, interdum, ex aliis forsan causis quam parva illa sub decursu variolarum vaccinarum corporis irritatione, ad tempus accrevit. Quos urgentior invaserat scabies, vel non omnino afficere potuit vaccinatio, vel prodierunt pustulae, forma atque decursu veris variolis vaccinis adeo dissimiles, ut pro spuriis eas haberem, atque dum in istis subjectis veræ variolæ vaccinæ provenerint, non raro bis terve infisionem repetere fuit necesse.

Si decursus idem, quem dixi, (paullo ocius seriusve absolutus, majori minorive febri, rubedine et circum infestationis locum tumore pro variis variante subjectis) fuisse, censi esse veras sic dictas variolas vaccinas, a variolis naturalibus suo genere variolarum aliquando affectum conservantes, in quem infitio variolarum naturalium aut vaccinarum nihil olim unquam efficere poterit, quam quod omnis alia sub variis conditionibus irritatio loci faciat 19).

De-

Fuchungen und Beobachtungen über natürliche, zufällige und geimpfte Kuhpocken von Dr. GEORG HEINRICH MASIUS. Leipzig 1803. pagg. 63 75. Med. Chir. Zeit. 7:ter Ergänzungsband. p. 209.

17) Nec ullus tam levem, quam variolæ vaccinæ sunt, corporis affectum secuturos esse expectaverit, qui, quæ Cel. D. KÜSTER adversus MURCUM HERZ (vide: *Neues Journal der praktischen Arzneykunde und Wundärzneykunst*, herausgegeben von C. W. HUFELAND. 7:ter B. 3 St. Berlin 1802. p. 110. seqq.) attulit, probe contenderit argumenta.

18) *Läkaren och Naturforskaren.* XV:de B. p. 127.

19) Piget me tunc temporis ignorasse experimentum, quod postea ex Praelectis publicis Cel. PRÆSIDIS et libro Celeb. Viror. J. BRYCE et F. G. FRIESE (vide not. 6 supra) didici esse certissimum, quo

Decursu vero adeo dissimili existente, ut jam die post infirionem secundo locus infirionis inflammari cœpisset et a III:to ad IV:um diem vesicula lacheo l. luteolo colore prodiisset, nec sic, ut quæ nuper est descripta, rotunda, nec in medio impressione supra dicta, nec in plures cellulas, claro lymphatico humore impletas, divisa, sed pus quoddam tenuius exstillance atque verum sistens ulcusculum, nec halone erysip:latoso-phlegmonoidea circumdata, si denique, cum infirio ex materia inde sumta peracta sit, ulcus ejusdem tantum indolis ortum esset, spurias, quas appellamus, censui eas esse variolas, non magis quam ulcus scabiosum aliamque pustulam contra variolas naturales aut

de justa, s. constitutionali, ut ajunt Medici, a variolis vaccinis affectione corporis dijudicari posse; ad finem scilicet diei quinti vel in initio sexti a vaccinatione s. cum ex loci et tempestatis ratione (si quid mutant) observatum est, quo areola maxime appareat tempore, ante id ipsum circiter triginta sex ad quadraginta octo horas nova instituatur infirio, quæ, si priorem probe fenserit corpus, s. quod idem est, si totum corpus a priori virus vaccini infirione, etiamsi p. r. externa et sensuum perceptioni aperta indicia, id non proditur, re vera effectum fuerit, adeo festinat, ut, biduo vix transacto, pustulæ et areolæ, ex hac secunda vaccinatione exortæ, pari cum prioribus pasu ambulant Exploratorium istam vaccinationem, si serius justo instituitur, nisi prior frustanea fuisset, effectu omnino carere et proprius priorem, antequam illa corpus movere incepit, si peragitur, præcellentem, quam diximus, decursus festinationem desiderare, in aperto est. "It was first remarked by the late Dr. WOODWILLE, that if a person is inoculated to-day with small-pox, and three or four days afterwards again inoculated with the same morbid poison, both the inoculated places will arrive at their height at the same time. This is strictly true, and the only difference between the two insertions will be that the last rarely equals in size, though it arrives at the same stage, of maturity with the first. The same has also been observed of Cow-pox; and this is now so well known, that the second insertion has been proposed as a test of perfect vaccination." *A popular View of Vaccine Inoculation, &c.* By JOSEPH ADAMS. London 1807. Cap. 4.

aut infisionem variolarum vaccinatum non frustraneum,
hominum genus conservantes. An unquam materia ex spuriis variolis vaccarum desumpta, heic fuerit adhibita et propagata ideoque in hominibus Sveciae observatae sint spuriæ variolæ vaccinæ, non dijudicare ego sum potis, sed eas, quæ vulgo hodie sic appellantur eodemque modo se habent ac illæ, quæ (jam descriptæ) et in Svecia 20) et apud exterorū 21) spuriæ dicuntur, a veris quoque variolis vaccinis oriri posse, materia scil. infisionis, non tempore opportuno, nec modo debito sumpta vel infitione altius justo impressa, sive nimiam stimulationem excitante, ipsi mihi licuit videre. Quod in aliis occasionibus, ut quum infitio in illo, qui variolarum morbum antea passus sit, vel saltem in præsenti nullam ad eas habeat proclivitatem, tentatur, vaccinatio ex genuina materia variolarum vaccinarum, summa animi attentione et secundum regulas artis confecta, quidquam efficiat, quod, ex descriptione jam data variolarum vaccinarum genuinarum et spuriarum, neutrius dici queat generis, ut, cum die ab infitione 11:do rubor cum pruritu in puncto infisionis sentitur, interdum quoque dolor in axillis, rubor per unum alterumve diem augescit, et post sine pustula et suppuratione abit, aut cum stimulatio levis, sub infitione sensita et mox in loco ipso rubedinem excitans, nullo dolore evanescit, ubi infitio dicitur non processisse, me quoque eadem expertum docuit, quod, quamvis non novum et inauditum tamen plures inculcetur vaccinatoribus imperitis, inde, quod post unum alterumve experimentum diversis temporibus infitione variolarum vaccinarum conservata animi attentione peractum,

20) *Läkaren och Naturforskaren.* XV:de B. p. 235.

21) *Hanbuch der Pathologie.* Von Dr. ADOLPH HENKE, 2:ter B. *Spezielle Pathologie.* Berlin 1808. p. 59.

a^ctum, vel levis vel nulla apparuerit efficacia, non pro certo esse statuendum, subiectum quoddam antea variolis fuisse affectum, tertia enim et quarta vice successit infitio 22).

Ex hac et aliis causis, sub vaccinationis opere mihi occurrentibus, perutile credo fore, si, quamdiu prima hujus rei rudimenta per Instituta emendatoria vulgi captui nondum sunt communicata, vaccinator matrem quamque, cognatum, verbo, cuicunque sit mandatus infans affidens, aut etiam illum ipsum, si pro ætate percipere posit dicta et ea sequi, paucis admoneat:

1:0. Ut, si infitio hac vice non processerit, quum virus vaccino imbutus vel qui eum sunt comitati, supervacaneum censerent iterum coram vaccinatore venire, rursus vaccinationi frustra subiectus, proximæ mox se sistat infitioni 23), aut pro re nata longiori spatio præterlapsus, donec per experimenta iterata factus sit maxime quam fieri potest certus, se antea, quamquam occulte variolas esse passum, vel febrim variolosam, eadem forsitan efficien tem 24), vel corpus suum adeo esse comparatum ut luei

va.

22) Ita quoque cum variolis naturalibus sese habuisse novimus ex libro citato (Vide not. 5 supra; Nobiliss. DAV. SCHULTZ (VON SCHULZENHEIM. n. t.) p. 89. et Berättelser intåmnade till Kongl. Colleg. Medicum, &c. Stockh. 1765. p. 253.

23) Hujus documentum vides in: *Läkaren och Naturforskaren*. XV, de B. p. 75.

24) DAVID SCHULTZ VON SCHULZENHEIM l. c. pagg. 85, 87. — Berättelser intåmnade till Kongl. Colleg. Medicum, &c. Stockh. 1765. p. 29. — In Variolarum infitionem Observations, quas Praeside JOH. GUST. ACREL pro Gradu Doctoris publ. subjicit examini NICOL. ALMROTH. Upsaliæ 1788. p. 9. — Bericht der Commission, welche von der Clasen der mathematischen und physikalischen Wissenschaften des National-Instituts zu Paris zur Untersuchung der Methode die Kinderblattern durch Impfung der Kuhpocken zu verhüten, ernannt war. Vide: Med. Chir. Zeit. 8:ter Ergänzungsb. N. 229. p. 421.

variolarum nunquam sit obnoxium 25). Graviorem morbum exanthematicum jamdum pergentem, aut nuper finitum idem efficere in corpus ac variolas, ut in posterum ab illis sit tutum, non confidimus; ne lepra quidem, tantopere cutim commutans adversus variolas servare valet 26).

2:0. Admonendum, vaccinas non plus quam variolas naturales adversus varicellas (variolas spurias, anomalas, die falschen Pocken, Vasserpocken, La petite verole volante, Chicken Pox) aliasque morbos exanthematicos tueri. Sic, si variolis vaccinis defunctus nondum laboraverit varicel-

C lis,

25) DAV. SCHULTZ VON SCHULZENHEIM l. c. pagg. 88, 89,
110. — ADOLPH HENKE l. c. p. 57. — Bericht der Commission, &c.
p. 423. — Nyt Bibliotek for Physik, Medicin og Oeconomie. Udgivet
af C. P. RAFN. Kjøbenhavn, 1801. I B. 4 Heft. p. 445.

26) "In a former letter I had occasion to mention for the information of your Medical readers, the vaccine disease having been communicated to a boy affected with leprosy; and from a melancholy instance which has since occurred, it is certain that persons affected with that disease, in the most malignant form, are not exempt from the contagion of smallpox."

"Clara de Silva, a woman, aged about 50 years, who had been confined in the Lepers Hospital since May 1775, with leprosy in the worst form, having been exposed to variolous contagion, sickened about 1:st of August, 1806, and died on the 11:th of that month with confluent smallpox. On the appearance of smallpox in the neighbourhood of the Lepers Hospital in May 1806, vaccination was practised amongst the patients of that Institution, but this old woman declared she had had the smallpox when a child and refused to be inoculated. The fact may be useful, by shewing that no disease of the skin, however virulent gives perfect security against smallpox; and that in the event of an epidemic contagion; no consideration of that nature ought to prevent us from attempting to shield the constitution against its influence, by vaccination." THOM. CHRISTIE l. c. No VIII. p. 209,

lis, fieri potest, ut ocios serius illis laboret, ideo eas a variolis naturalibus dignoscere discat, quo error eas pro variolis veris habendi evitetur et ne vaccinationi objiciatur, ei non esse vim illam, tantopere jactatam, contra variolas naturales servantem.

Cum variolæ naturales essent vulgares, quisque fere illas viderat adeoque varicellas, si unquam occurrerant, dignoscere poterat. Quæ differentia plerumque tum fuit facilis cognitu, adnotabantur solummodo quæ in illis erant dissimilia; hodie yero ubi variolæ naturales (quod nostro ævo gratulemur) tam raræ sunt visu, necesse est ut, quo res fiat evidentior, pæne utriusque generis decursus proponatur. Habes heic modum B. L. quo perspicuam vulgo reddere studii hanc differentiam. Uterque morbus febri, dolore capitis, in vomitum propensitate, convulsione artuum, cett. incipit; sed si post istam valetudinem variolæ primo die hic illic in corpore pullulent et sic diebus aliquot pergantr, ita ut, pustula una arescente alia prorumpat, una abeunte altera nondum ad maturitatem sit perventa, una cum desquamatione exili abeat, altera in crustam subito transmutetur, nonnullæ quoque suppurentur cicatricemque faciant, et sic porro, semper fere ita, ut variolarum quæque sensim suum decursum h. e. stadium eruptionis, suppurationis et exsiccationis spatio trium dierum confecerit, constat esse eas generis varicellarum, veræ enim variolæ tertio demum die post initium febris se ostendunt, primum semper in facie, dein manibus, trunco, tandem in extremitatibus inferioribus, cum tanta progressus æquitate, ut fere semper, si magna vis sit variolarum, die post eruptionem quinto tumor edematosus cernatur in ore, post in brachiis et trunco, postremum in extremitatibus inferioribus, eodemque ordine exsiccantur variolæ et in crustas formentur, quod vulgo fit die ab initio morbi septimo. Sic præcipue ex dupli indicio distinguuntur

veræ variolæ a spuriis: 1:o quod certo ordine faciem primum, tum extremitates superiores et truncum, postremum femora atque crura invadunt. 2:o Quod quæque variolarum seorsim spectata diuturnorem habet decursum, necessarium scil. est illud observatu, nam ut varicellæ, nullo corporis partium quasi habito respectu, hic illic exfurgunt, fieri quidem potest, ut ab ortu primæ varicellarum ad finem ultimæ, tantum temporis evadat, quantum decursui variolarum verarum sufficeret, præsertim quum interdum pustulæ varicellarum durent plus solito dies circiter duo 27) humor suo distinctæ, vel tardius proveniant et decursu sint longiori, quo factò facilius multo, rebus omnibus utriusque generis variolarum non rite perpensis, pro variolis haberentur. Ejusmodi observationem reperimus a Cel. Asfess. C. M. Blom perscriptam 28). Forma quoque variant varicellæ, adeo ut, præter nuper descriptas proprie sic dictas variolas lymphaticas, sint eæ, quarum pustulæ plerumque sunt rotundæ, nunc majores nunc minores, impletæ lympha albicante et pellucida, parva in acumine impresione, quum interdum adeo veris sunt similes ut judices experientissimi primo intuitu eas sic fere judicaværint 29).

C 2

Fie-

27) Berättelser intämnade till Kongl. Collegium Medicum, &c. Stockh. 1765. p. 71.

28) Berättelser till Rikssens Högloft. Ständer rörande Medicinal-Werkets tillstånd i Riket. Upsala 1769. p. 33.

29) "Se deceptum semel fuisse mihi (litteris m. Aprilis an. 1766 exaratis) exposuit eruditione non minus quam humanitate eximius, Cel. DAV. SCHULZ, dum a comite quodam vocaretur ad judicium de variolarum genere, ab experto quodam medico pro veris habitarum, quo illustris. Viri liberi ægrotabant, ferendum. Primum conclave ingressus, ubi duo ejus filii decumbebant, confessim ex verarum istas esse tribu pronuntiavit, utpote copiosas et probe repletas. Quum vero in proximum conclave se conferret, sororem ibi in lecto offendit, exanthematis pariter stipatam, quorum quedam ampullosoa apparuerunt, et, ex

Fieri quidem posse nec incredibile, quamvis sit rārum automo, ut variolæ non uno vestigio et penitus adeo immutaverint corporis habitum et præsertim cutem, ut non iterum variolis suscipiendis sit aptum 30) Ut verosimiliter hæc ratio est variolarum naturalium 31), quæ vulgo corpus vehementer adficiunt, quid impedit quin eadem sit ratio variolarum vaccinarum, quarum vis in corpus lenior valde est? Sed, si probabilitati haud censeam contrarium, variolas vaccinas non plus quam naturales ita subiectum quoddam affecisse, ut morbus recidivus non omnino esset metuendus, quod tamen, repetitis pluries insitioibus, commercio cum vaccinatis diurno, et libero accessu luei variolarum dato, nondum exemplo certo et firmo, ubi veræ variolæ vaccinæ insitæ fuissent, adfirmari potuit, non perspicio, an, esto quoque ejusmodi casus, vatem naturæ cordatum ea res valde percellat, vel modo quodam quidquam de divina hac JENNERI inventione detrahatur.

pure lymphaque commixtis, quasi variegata. Sub sollertia scrutinio in fratribus ejusdem generis exanthemata, per corpus dispersa invenit. Quilibet horum infantum febrem sub eruptione leviorem fenserat, et in singulis frequens fuit exanthematum magnorum, quoad plurimam p̄ item pure repletorum, proventus, quæ per 8 ad 9 dies supra cutem substituerunt, sed sine aliis morbi indiciis." Vide JOAN. ANDR. MURRAY *Histor. Variolar. &c.* (in not. 5 citat.) p. 14. — *The Med. and Chirurg. Review.* N:o XCI. Miscellaneous. p. LXX.

30) DAV. SCHULTZ VON SCHULZENHEIM l. c. p. 104. — *Neue Samml. außerles. Wahrnehm.* B. I. p. 154.

31) *The London Medical and Surgical Spectator.* N:o III. 1808. p. 299. — N:o V. p. 440. Cfr. *Pathologie oder Lehre von Affekten des lebendigen Organismus* von J. D. BRANDIS. Hamburg, 1808. p. 177. not. ***.